

Критика і бібліографія

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК РИНКІВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

У травні 2008 р. Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі (СОТ). Підготовка до цієї події тривала майже чотирнадцять років, упродовж яких Україна виконала значну частину зобов'язань, необхідних для вступу до цієї організації. Зокрема, було ухвалено понад 50 законів для гармонізації національного законодавства з правилами та вимогами СОТ, здійснено лібералізацію ввізних мит тощо. Автори рецензованої монографії¹ поставили перед собою достатньо складне завдання: дослідити, як ця подія вплинула на вітчизняну економіку. Проте при цьому вони відмовилися від ідеї дослідити вітчизняну економіку до і після моменту набуття Україною членства в СОТ. Таке дослідження виявилось б некоректним, враховуючи, що вступ України до цієї світової організації припав на період, коли світове господарство входило у фінансово-економічну кризу 2008–2009 рр. Зважаючи на це, автори монографії вирішили вивчити цю подію під іншим кутом зору. Вони запропонували розглянути тривалу підготовку та вступ до СОТ як процес поступової поглибленої інтеграції України в світове господарство, що поліпшив умови її торгівлі зі 151 країною світу та одночасно збільшив конкурентні ризики щодо продажу власної продукції на внутрішньому ринку. Дослідження впливу зовнішньоекономічної кон'юнктури на розвиток вітчизняної економіки дало їм змогу зробити висновки про те, як вступ України до СОТ сьогодні позначається на її економічному зростанні, які заходи державної політики доцільно запровадити, щоб у майбутньому використати всі переваги та зменшити ризики набуття членства в цій світовій організації.

Для досягнення наукових цілей автори монографії внесли нові елементи в методологію кон'юнктурних досліджень. Зокрема, вони уточнили поняття "кон'юнктура" та "кон'юнктурна хвиля", запропонували підхід до класифікації цих явищ і вивчення результату накладання на внутрішньому ринку національної економіки хвиль зовнішньо- та внутрішньоекономічної кон'юнктури. Це дало їм змогу зібрати та систематизувати великий масив емпіричних даних щодо коливань зовнішньоекономічної кон'юнктури, її впливу на розвиток внутрішнього ринку України та його найбільших секторів: агропродовольчої продукції, енергоресурсів, металопродукції, енергоефективних технологій і послуг.

Прикладну наукову цінність становлять подані в монографії результати дослідження. На їх основі можна зробити висновок, що членство в СОТ безпосередньо не вплинуло на темпи економічного зростання України, але збільшило ризики щодо уповільненого розвитку її внутрішнього ринку. Україна зможе в майбутньому викорис-

---

¹ Ринки реального сектора економіки України в інституціональному середовищі СОТ: кон'юнктура та інтеграція / за ред. д-ра екон.наук, проф. В.О.Точиліна ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 552 с. : табл., рис.

тати переваги та зменшити ризики набуття членства в СОТ лише за умови здійснення структурних змін у товарному виробництві на внутрішньому ринку, котрі спроможні перетворити його на "платформу" для економічної експансії на ринки інших країн світу. Крім того, результати дослідження містять обґрунтовані шляхи перетворення базових ринків України в більш стійкі економічні системи, що здатні до динамічного розвитку в умовах різких коливань або зatoryжних спадів кон'юнктури в світовому господарстві. Основний здобуток отриманих результатів полягає в тому, що вони окреслюють пріоритетні напрями економічної політики, спрямованої на стійке та прискорене зростання внутрішнього ринку України, а також деталізують їх стосовно його основних секторів: агропродовольчої продукції енергоресурсів, металопродукції.

Серед пріоритетів макрополітики на внутрішньому ринку України запропоновано обрати: створення сприятливих інституційних умов для зростання та зміни структури сукупного попиту на внутрішньому ринку, нарощування на ньому випуску вітчизняної кінцевої продукції, у тому числі за рахунок масштабних державних проєктів щодо імпортозаміщення, поглиблення рівня перероблення наявних запасів природних ресурсів, виробництва нових видів продукції. Серед пріоритетів політики на галузевих ринках обґрунтовується доцільність: використання надзвичайних заходів СОТ для захисту внутрішніх товарних ринків та започаткування на них процесу імпортозаміщення; ухвалення національних програм у будівництві, комунальному господарстві, машинобудуванні та інших галузях економіки для розширення внутрішнього ринку металопродукції; введення "зеленого" тарифу для розширення внутрішнього ринку електроенергії, виробленої на основі біогазу; реорганізації регіональних розподільчих компаній (облгазів) із розділенням функцій транспортування газу локальними мережами та його продажу кінцевим споживачам для підвищення конкуренції на внутрішньому ринку газу тощо.

Разом із тим монографія має певні недоліки. Так, проблема підвищення стійкості базових ринків України до негативних коливань зовнішньоекономічної кон'юнктури інколи підміняється у ній проблемою розвитку певної галузі з урахуванням її експортного потенціалу. Крім того, кожна наукова робота, що розробляється чисельним авторським колективом, неминуче породжує ризик відсутності узагальнених висновків. Цього недоліку не вдалося повністю уникнути авторам зазначеної монографії.

Незважаючи на це, загалом монографія за своїм змістом, структурою, поставленими і вирішеними проблемами відповідає сучасному рівню науково-методологічних вимог. Вона представляє інтерес для працівників державних органів влади, фахівців із питань макроекономіки, сільського господарства, енергетики, металургії. Методологічні та методичні розробки можуть використовуватися науковцями для вивчення ефективності функціонування базових ринків реального сектора економіки, пропозиції щодо державного регулювання внутрішнього ринку – для вдосконалення державної політики щодо розвитку найбільших секторальних ринків вітчизняної економіки.

Лагутін В.Д., д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії
та конкурентної політики Київського
національного торговельно-економічного
університету